

ВПЛИВ ПРОДУКТИВНОСТІ ТВАРИН ТА РІВНЯ ЇХ ГОДІВЛІ НА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СВИНИНИ

В статті визначено основні фактори, що мають вплив на формування конкурентоспроможності свинини, серед яких суттєвими є продуктивність тварин та рівень годівлі

Постановка проблеми. В нинішніх умовах господарювання конкурентоспроможність продукції є тим мірилом, що визначає доцільність діяльності підприємства на ринку. Якщо цей показник знаходиться на досить високому рівні, це означає, що підприємство обрало правильний шлях і повинно продовжувати курс на підтримання стійких конкурентних позицій своєї продукції. Якщо ні – шукати причини, що на це вплинули, та можливі шляхи виправлення ситуації. Питання впливу різних факторів на формування конкурентоспроможності свинини є особливо актуальними ще й через кризовий стан галузі та потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних факторів впливу на формування конкурентоспроможності свинини, зокрема, показників продуктивності свиней та витрат кормів.

Результати дослідження. Незважаючи на скрутний економічний стан, останніми роками намітилися позитивні тенденції до розвитку свинарства в Україні. Цьому сприяло відродження роботи великих промислових підприємств (Агрокомбінат “Калита” у Київській області, що розрахований на 80 тис. голів у рік), реконструкція та будівництво нових свинарських комплексів за сучасними технологіями (СП “Нива Переяславщини” у Київській області потужністю 120 тис. голів на рік [7]; ЗАТ “Апк-Інвест” у Донецькій області, запланована потужність якого становить 600 тис. голів за рік [6] та інші), що дозволяють організувати виробництво свинини на промисловій основі таким чином, щоб забезпечувалась максимальна продуктивність свинопоголів'я та, водночас, мінімальні витрати на їх утримання та отримання одиниці приросту живої маси.

На конкурентоспроможність будь-якої продукції мають вплив багато як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, найбільш вагомими з яких є якість і ціна. Мінімальну ціну, за якою сільськогосподарське підприємство може реалізувати свою продукцію та отримати від цього вигоду, визначає її собівартість, оскільки чим нижчий цей показник, тим більший прибуток отримає виробник при тих же обсягах реалізації та ціні.

Як на собівартість, так і на обсяги виробництва, а, відповідно, і обсяг реалізації, має вплив продуктивність свиней та рівень годівлі. Одним з важливих показників продуктивності свиней є середньодобові прирости живої маси свиней на дорощуванні й відгодівлі, а рівень годівлі характеризується витратами кормів на 1 голову. Згадані показники наведені у таблиці (табл. 1).

Таблиця 1. Показники ефективності виробництва свинини у сільськогосподарських підприємствах Київської області, 2008 рік [3; 4; 5]

Район	Собівартість 1 кг приросту, грн.	Середньодобові прирости свиней на дорощуванні та відгодівлі, г	Витрати кормів на 1 голову, кг корм. од
1	2	3	4
Баришівський	11,04	306,00	791,30
Білоцерківський	13,03	274,00	873,60

Продовження табл. 1

1	2	3	4
Богуславський	13,02	192,00	1172,73
Бориспільський	8,16	367,00	849,43
Бородянський	39,98	54,00	1735,02
Броварський	10,62	400,00	771,29
Васильківський	11,49	332,00	1663,14
Володарський	10,26	321,00	960,37
Вишгородський	9,42	378,00	1158,16
Згурівський	11,37	297,00	569,04
Іванківський	8,39	243,00	602,28
Кагарлицький	10,58	497,00	545,78
Києво-Святошинський	14,75	370,00	839,74
Макарівський	23,64	152,00	1702,13
Миронівський	8,97	346,00	810,36
Обухівський	15,12	167,00	759,70
Переяслав-Хмельницький	7,19	583,00	684,11
Поліський	32,86	125,00	1250,00
Рокитнянський	10,17	430,00	626,60
Сквирський	15,09	239,00	1082,79
Ставищенський	7,75	262,00	639,56
Таращанський	28,29	124,00	929,41
Тетіївський	11,77	246,00	910,41
Фастівський	13,58	209,00	646,48
Яготинський	14,05	185,00	713,65
Середнє значення по Київській області	14,42	283,96	931,48

Для визначення впливу середньодобових приростів та рівня годівлі на формування собівартості 1 кг свинини нами було побудовано рівняння множинної регресії.

За допомогою вбудованих функцій табличного процесора Microsoft Excel визначені параметри рівняння множинної регресії (на основі даних табл. 1), яке має такий вигляд:

$$y_x = 16,71 - 0,04x_1 + 0,009x_2,$$

де y_x – теоретичні значення результативної ознаки, якою ми обрали собівартість виробництва 1 кг свинини (грн.);

x_1 – середньодобові прирости на дорощуванні й відгодівлі, г;

x_2 – витрати кормів на 1 голову свиней, кг корм. од.

Результати кореляційно-регресійного аналізу залежності собівартості виробництва 1 кг свинини від середньодобових приростів на дорощуванні й відгодівлі та витрат кормів на 1 голову свиней показують, що при середньому рівні витрат кормів на 1 голову свиней, що становить 931,48 кг корм. од., збільшення середньодобових приростів свиней на дорощуванні та відгодівлі на 100 г сприятиме зменшенню собівартості виробництва 1 кг свинини на 4 грн., а підвищення витрат кормів в розрахунку на 1 голову свиней на 1 кг корм. од., за умови, що середньодобові прирости на дорощуванні та відгодівлі будуть залишатися на середньому рівні (284 г), призведе до підвищення витрат на виробництво 1 кг приросту живої маси на 0,9 коп.

Обчислені парні коефіцієнти кореляції показують, що собівартість виробництва 1 кг свинини перебуває у щільному зворотному зв'язку з середньодобовими приростами на дорощуванні та відгодівлі ($r_{yx1}=-0,717$), та у тісному прямому зв'язку – з витратами кормів на одну голову свиней ($r_{yx2}=0,619$).

Коефіцієнт множинної детермінації ($R^2=0,620$) свідчить про те, що варіювання собівартості виробництва 1 кг свинини на 62,0% зумовлене середньодобовими приростами та витратами кормів в розрахунку на одну голову свиней. Решта коливання рівня собівартості (38,0%) залежить від інших факторів. Коефіцієнт множинної кореляції ($R=0,787$) підтверджує суттєвий зв'язок між результативною та факторними ознаками. Оскільки фактичне значення t-критерію ($t=9,71$) перевищує табличне ($t=2,0739$ при рівні імовірності 0,95 і 22 ступенях вільності), то можна зробити висновок про вірогідність коефіцієнта множинної кореляції. Коефіцієнти еластичності ($E1=-0,72$, $E2=0,56$) показують, що при збільшенні середньодобових приростів на дорощуванні та відгодівлі на 1% собівартість виробництва 1 кг свинини зменшується на 0,72%, а при збільшенні витрат кормів в розрахунку на одну голову свиней на 1 % – на 0,56 %.

Таким чином, як свідчать розрахунки, на рівень собівартості продукції свиначства, суттєво впливають середньодобові прирости на дорощуванні та відгодівлі, підвищення яких зумовлює скорочення тривалості утримання поголів'я до стану реалізації, відповідно, скорочуються матеріальні та трудові затрати на виробництво одиниці приросту живої ваги, що призводить до зниження собівартості 1 кг свинини. Отже, підвищення продуктивності свинопоголів'я є резервом, за рахунок якого можна скорочувати витрати на виробництво продукції, що, в свою чергу, впливає на підвищення її конкурентоспроможності.

Збільшення витрат кормів на 1 голову свиней призводить до підвищення собівартості 1 кг свинини, але зростання відбувається набагато повільнішими темпами, ніж підвищення середньодобових приростів на дорощуванні та відгодівлі, а й, відповідно, зменшення собівартості за рахунок підвищення середньодобових приростів, на рівень яких, в свою чергу, впливає якість та кількість витрачених кормів в розрахунку на одну голову свиней.

Враховуючи те, що сучасні споживачі, обираючи продукти харчування, все більше уваги приділяють показникам якості, прагнення підвищити продуктивність тварин та скоротити термін відгодівлі свиней не повинно реалізовуватись за рахунок використання у раціонах їх годівлі неприродних компонентів. Такими компонентами можуть бути антибіотики та інші медикаменти або харчові добавки, що додаються до раціонів харчування або вводяться в організм тварин іншим шляхом з метою прискореного росту та зменшення ризиків захворюваності тварин і можуть мати негативний вплив на здоров'я людини. За такого підходу підприємство забезпечить для себе підвищення прибутків, але продукція втратить свої позиції з огляду якості. В ідеалі, суспільно свідомий і відповідальний виробник повинен зазначати інформацію про використання в процесі виробництва продуктів харчування додаткових речовин, а ринок в такому випадку – бути поділеним на два сегменти: один сегмент заповнений менш якісною, але більш дешевою свининою, а інший – більш дорогою, але виробленою з використанням виключно природних технологій та екологічно чистих кормів без застосування препаратів хімічного походження. Сегмент екологічно чистої продукції особливо необхідний для таких категорій населення, як діти, вагітні жінки, люди похилого віку, для виробництва

продуктів дитячого та дієтичного харчування тощо. В країні, де значна частина населення перебуває за межею бідності, має право на існування і продукція, що відноситься до першого сегменту, проте це передбачає її реалізацію за зниженими цінами.

Домінуючими чинниками, що сприяють підвищенню продуктивності свиней, повинні бути покращення генетичного потенціалу тварин, повноцінна годівля високоякісними кормами, дотримання та вчасне виконання всіх зооветеринарних заходів, комфортні умови утримання та догляду за тваринами. У реалізації поставлених задач велике значення відіграє технологічне забезпечення галузі свинарства, створення та впровадження нових маловитратних енергозберігаючих технологій, налагодження серійного випуску технологічного обладнання для механізації всіх виробничих процесів.

Висновки. Для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності свинини, необхідно ретельно проаналізувати всі фактори, що можуть вплинути на його формування, та обрати таку технологію утримання, годівлі та догляду за тваринами, яка б дозволяла максимально використовувати біологічний потенціал тварин для досягнення максимальної продуктивності свиноголові'я при оптимальних затратах праці та матеріальних ресурсів в умовах конкретного господарства та забезпечувала відповідність якості продукції вимогам споживачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Горкавий В.К. Статистика: Навчальний посібник / В.К. Горкавий. – К.: Вища школа, 1994. – 304 с.
3. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Київської області у 2008 році: статистичний бюлетень / відповідальна за випуск М.Г. Лисак. – К.: Держкомстат України, Головне управління статистики у Київській області, 2009. – 81 с.
4. Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами Київської області у 2008 році: статистичний бюлетень / за ред. П.Т. Сметани, відповідальна за випуск М.Г. Лисак. – К.: Держкомстат України, Головне управління статистики у Київській області, 2009. – 112 с.
5. Стан тваринництва у господарствах Київської області у 2008 році: статистичний бюлетень / відповідальна за випуск М.Г. Лисак. – К.: Держкомстат України, Головне управління статистики у Київській області, 2009. – 123 с.
6. Тваринництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://apk-invest.com.ua/index.php?id=11160&show=41630>
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=1&newsid=1714>